

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

végzése

Az ügy száma: Gfv.VI.30.348/2021/6.

A tanács tagjai: Dr. Simonné dr. Gombos Katalin a tanács elnöke

Dr. Tibold Ágnes előadó bíró

Dr. Farkas Attila bíró

A felperes: ...

A felperes képviselője: Dr. Ravasz László Endre ügyvéd

Az alperesek: ... I. rendű

... II. rendű

... III. rendű

Az I-II. alperes képviselője: Dr. Botos József ügyvéd

A III. alperes képviselője: Fórizs Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Fórizs Zsolt ügyvéd)

A per tárgya: szerződés érvénytelenségének a megállapítása, jogkövetkezményének levonása és egyéb

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Szegedi Törvényszék, 2.Pf.20.005/2021/11. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Szegedi Járásbíróság, 21.P.20.523/2019/73. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálattal érintett – a felmondás jogszerűségének megítélésére vonatkozó – részében hatályon kívül helyezi, és ebben a körben a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

Megállapítja, hogy a felperesnek 12.000 (tizenkétezer) forint, a III. rendű alperesnek 15.240 (tizenötezer-kétszáznegyven) forint felülvizsgálati eljárási költsége merült fel, a felperes által le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték összege 70.000 (hetvenezer) forint.

A végzés ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes mint adós és a III. rendű alperes mint hitelező 2008. április 10-én a felperes 1.500.000 forint összegű finanszírozási igénye kielégítésére 10.356 CHF kölcsönösszegre (utóbb többször, időszakos fizetési könnyítés biztosítása érdekében módosított) deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek (a továbbiakban: 1. szerződés). Ugyanezen felek között 2008. november 18-án újabb deviza alapú kölcsönszerződés jött létre 1.000.000 Ft (6320 CHF) kölcsönösszegre (a továbbiakban: 2. szerződés). A felek ezt a szerződést is többször módosították.

[2] A közjegyzői okiratba foglalt 2. szerződés III.7. pontjában az adós tudomásul vette, hogy ha bármelyik kölcsönszerződés vonatkozásában felmondási ok következik be, úgy a bank jogosulttá válik a másik kölcsönszerződés felmondására is.

[3] A III. rendű alperes mindkét kölcsönszerződést 2014. június 25-én azonnali hatállyal felmondta a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 525. § (1) bekezdés e) pontjára hivatkozással. A felperes a felmondásokat 2014. július 25-én átvette.

[4] A III. rendű alperes mindkét kölcsönszerződés vonatkozásában elkészítette a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2 tv.) szerinti elszámolást. Az 1. szerződés vonatkozásában 2015. augusztus 10. napjáig 174.407 Ft, a 2. szerződés vonatkozásában 54.640 Ft tisztességtelenül felszámított összeget mutatott ki. Az elszámolás felülvizsgálynak minősül.

[5] A III. rendű alperes a felperessel szemben fennálló követelését a II. rendű alperesre engedményezte, aki azt tovább engedményezte az I. rendű alperes részére.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[6] A felperes módosított keresetében – többek között – a felmondások „érvénytelenségének” megállapítását kérte. Arra hivatkozott, hogy a III. rendű alperesnek felróható okból nem tudta a szerződéses kötelezettségét teljesíteni, mivel a III. rendű alperes nem biztosította számára a kedvezőbb törlesztőrészleteket a teljes futamidő alatt. Az alperes saját felróható magatartására (szerződésellenes árfolyam és kamat alkalmazása a törlesztőrészletek meghatározásánál) alapítottnak mondta fel a szerződéseket (34. sorszámú beadvány).

[7] A III. rendű alperes a felperes valamennyi kereseti kérelmének elutasítását kérte.

Az első- és másodfokú ítélet

[8] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.

[9] Tekintettel arra, hogy nem találta alaposnak sem az árfolyamkockázatot a felperesre terhelő szerződéses rendelkezés tisztességtelenségére hivatkozással a szerződés érvénytelenségének megállapítására, sem a hibás teljesítésre, illetve a teljesítés lehetetlenülésére vonatkozó kereseti kérelmeket, a felülvizsgálati eljárás tárgyát képező felmondás jogszerűtlensége tekintetében kifejtette, a felperes a fizetési kötelezettségének csak részben tett eleget, saját előadása szerint is egy idő után a törlesztőrészleteket egyáltalán nem fizette meg, így a felmondásra okot adott. Erre tekintettel a III. rendű alperes jogszerűen mondta fel a perbeli kölcsönszerződéseket.

[10] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét – annak indokaival is mindenben egyetértve – helybenhagyta.

[11] Döntését a felülvizsgálati kérelemmel érintett körben azzal indokolta, hogy a III. rendű alperes a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződéseket a felperes szerződésszegése

miatt alappal mondhatta fel. E körben nem csak annak volt jelentősége, hogy a felmondáskor a felperes tartozása „bagatell” összegű volt-e vagy sem, illetve, hogy a felperesnek a DH2 tv. szerinti elszámolás időpontjában – amely a felmondás után időpont volt – volt-e „túlfizetése” vagy sem, illetve, hogy milyen összegű volt a tisztességtelenül felszámított összeg, hanem annak, hogy a felperes igazolhatóan hosszabb időn keresztül a módosított törlesztési kötelezettségének nem tett eleget. Utalt a BH2019. 132. és a Pfv.I.20.095/2020/7. számú eseti döntésekre, valamint a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződések felmondása jogszerűségének megítéléséről szóló 4/2021. Polgári jogegységi határozatra (a továbbiakban: 4/2021. PJE határozat).

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[12] A jogerős ítélet ellen a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, egyben a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet is.

[13] A Kúria a 2. sorszámú végzésében a felülvizsgálatot a felmondás jogszerűségének megítélése körében a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben eltérés miatt engedélyezte, egyebekben megtagadta.

[14] A felperes felülvizsgálati kérelmében – tartalma szerint – a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a kereseti kérelmének helyt adó döntés hozatalát kérte. Állította, hogy a jogerős ítélet az engedélyezett körben sérti az rPtk. 4. § (4) bekezdését, 209. § (1) bekezdését, 200. § (2) bekezdését, 290. § (2) bekezdését, 277. § (1) bekezdés a)-c) pontjait, 312. § (1) bekezdését, 321. § (1) bekezdését, 524. § (1) bekezdését és 525. § (1) bekezdés e) pontját.

[15] A felperes a felmondás jogszerűtlensége tekintetében változatlanul fenntartotta a perben képviselt álláspontját, miszerint a szerződés lehetetlenülés miatt még a felmondást megelőzően a jogszabály erejénél fogva megszűnt, így a megszűnést követően már nem volt felmondható.

[16] A felperes álláspontja szerint a kölcsönszerződések azonnali hatályú felmondását szabályozó rendelkezése tisztességtelen, mivel bármilyen kis tartozás esetén lehetővé teszi a kölcsön azonnali hatályú felmondását. Hivatkozott e körben a Kúria Gfv.VII.30.071/2019/9. számú ítéletében írtakra.

[17] A felperes előadta, azért is jogszerűtlen a felmondás, mert ha a bíróság figyelembe vette volna tisztességtelenül felszámított összeget, akkor a kölcsönszerződés felmondásakor nem lett volna a felperesnek hátralékos tartozása.

[18] A III. rendű alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet joghatályos felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezésének hatályában fenntartását kérte. Egyebek mellett előadta, amellet, hogy a felperes huzamosabb időn keresztül nem teljesített, az azonnali hatályú felmondást fizetési felszólítás előzte meg, lehetőséget teremtve arra, hogy a

felperes a felmondás jogkövetkezményeit elhárítsa. A felmondást megelőző felszólításokban kimutatott fennálló lejárt tartozás 646.51 CHF, illetve 690,78 CHF volt. A felmondások ezért megfeleltek az rPtk. 525. § (1) bekezdés e) pontjának. A felülvizsgálati ellenkérelméhez csatolt részletes kimutatások szerint az 1. szerződés esetén a felmondást megelőző hónapban (2014. május) a késedelmes tartozás összege 1916,46 CHF, a tisztességtelenül felszámított összeg figyelembevétele mellett az „átszámított lejárt tartozás" pedig 1611,99 CHF volt, a 2. szerződés esetén a lejárt tartozás 1910,34 CHF, az „átszámított lejárt tartozás" pedig 1801,75 CHF volt. Megállapítható tehát, hogy amennyiben figyelembe vesszük a felmondás napjáig felmerült tisztességtelenül felszámított összeget mint túlfizetést, abban az esetben is igen tetemes hátralékot halmozott fel a felperes.

A Kúria döntése és jogi indokai

[19] A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között, kizárólag az engedélyezett – a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben eltérés miatt a felmondás jogszerűségének megítélése – körében vizsgálta, és azt a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból jogszabálysértőnek találta.

[20] A felmondás jogszerűségének kérdésén belül sem volt azonban vizsgálható a felperes arra alapított érvelése, hogy a perbeli kölcsönszerződések még a felmondást megelőzően megszűntek lehetetlenülés miatt, mivel a felperes a kölcsönszerződések lehetetlenülés következtében történt megszűnésének megállapítására irányuló kérelmét önálló kereseti kérelemként is előterjesztette, azt az eljáró bíróságok elbírálták, és a jogerős ítélet ezen része ellen előterjesztett felülvizsgálatot a Kúria a 2. sorszámú végzésében megtagadta.

[21] A Kúria nem vizsgálta továbbá a felülvizsgálati kérelem felmondást szabályozó szerződéses rendelkezések tisztességtelenségére alapított hivatkozását sem, tekintettel arra, hogy a III. rendű alperes mindkét kölcsönszerződést az rPtk 525. § (1) bekezdés e) pontja alapján – tehát nem a szerződések rendelkezéseire hivatkozással – mondta fel, erre tekintettel a felperes ezen érvelése még valósága esetén sem támasztaná alá a jogerős ítélet jogszabálysértését, és nem vezethetne a felmondás jogszerűtlenségének megállapítására.

[22] A Kúria a fentiekre tekintettel a felülvizsgálati kérelem alapján kizárólag azt vizsgálta, hogy DH2 törvény szerinti elszámolásra tekintettel alapos volt-e a III. rendű alperes részéről a szerződéseknek a felperes fizetési késedelmére alapított felmondása, figyelemmel a 4/2021. PJE határozatban írtakra.

[23] A másodfokú bíróság maga is hivatkozott az ítéletében a PJE határozatra, és indokolása szerint három körülményt értékelte: a felmondáskor lejárt tartozás összegét, a „túlfizetés" összegét és a huzamosabb időn keresztül tartó nem fizetést, utóbbinak tulajdonítva döntő jelentőséget.

[24] Tényként rögzíthető ugyanakkor, hogy e körben sem az elsőfokú, sem a másodfokú ítélet nem tartalmaz tényállást. A III. rendű alperes felülvizsgálati ellenkérelemben tett új

hivatkozása és azok alátámasztására csatolt mellékletek mint új bizonyítékok e körben a Pp. 423. § (2) bekezdése alapján nem voltak figyelembe vehetők, miután a felülvizsgálat csak a jogerős ítélet meghozataláig bekövetkezett és a jogerős ítélettel elbírált tényekre terjedhet ki. Nem tűnik ki a jogerős ítéletből, és a felterjesztett iratok alapján sem állapítható meg, hogy a felperes a két szerződés vonatkozásában mikor teljesített utoljára, azaz milyen időtartamban határozható meg a „huzamos időn keresztül fennálló késedelme”, mennyi volt a felmondáskor lejárt, a felmondások alapjául szolgáló tartozás összege, és a felmondás időpontjára vetítve a felülvizsgált elszámolásban kimutatott tisztességtelenül felszámított összeg.

[25] Ezek megállapítására az elsőfokú iratokhoz csatolt, a felülvizsgált elszámolás mellékletét képező, éves bontást tartalmazó kimutatás nem szolgáltat elégséges adatot. Kizárólag a felperes pontos dátumokra, összegekre nem emlékező személyes előadása a késedelem mértékének, időtartamának ítéleti megállapítására nem szolgálhat alapul, különös tekintettel arra, hogy a másodfokú bíróság a felmondáskor fennálló késedelmes tartozás és az addig teljesített túlfizetés összegének éppen arra tekintettel nem tulajdonított perdöntő jelentőséget, hogy a felperes „hosszabb időn keresztül a módosított törlesztési kötelezettségének nem tett eleget”.

[26] A PJE határozat értelmében – figyelemmel arra, hogy a kölcsöntartozás teljesítése az adós alapvető kötelezettsége – a fizetési késedelem minősülhet olyan súlyos szerződésszegésnek, ami adott esetben alapot adhat a kölcsönszerződés felmondására. A csupán kisebb összegű hátralék vagy a rövidebb időtartamú késedelem miatt azonban – az arányosság követelményére tekintettel – felmondásnak jellemzően nincs helye. A törlesztés előírt rendszerességétől való eltérés önmagában, súlyos jogkövetkezménnyel nem arányos mértékű lejárt tartozás hiányában ugyancsak nem alapozhatja meg a felmondást. A kölcsönszerződés fizetési késedelemre alapított felmondása jogszerűségének megítélése során mindezek értelmében azt kell vizsgálni, hogy az adósnak keletkezett-e lejárt tartozása, tehát késedelembe esett-e, és a késedelem – a mértékére, illetve a hátralék összegére figyelemmel – olyan érdeksérelmet okozott-e a hitelezőnek, olyan súlyos szerződésszegésnek tekinthető-e, amely megalapozhatja a szerződés azonnali hatályú felmondását.

[27] A PJE határozat IV/4. első bekezdése szerint a fogyasztó által a felmondás jogellenességének megállapítása iránt keresete alapján indult perben érdemben vizsgálható, hogy a felmondásban megjelölt indok fennállt-e és alkalmas volt-e arra, hogy a jogviszony megszüntetését megalapozza. Ebben a kérdésben megalapozottan csak azon tényadatok birtokában lehet állást foglalni, hogy egyrészt a szerződéskötés időpontjától kezdődően a felmondásig terjedő időtartam alatt a felperest a tisztességtelenül felszámított összegek nélkül milyen havi összegű törlesztőrészletek terhelték (átszámított havi törlesztőrészletek), másrészt ugyanezen időszakra vetítve a felperes mely időpontokban milyen összegű törlesztéseket teljesített. Az ily módon rendelkezésre álló adatok alapján lehet a felperes befizetései az aktuálisan előírt havi tartozásra vetített elszámolását elvégezni úgy, hogy az időközben, a tisztességtelenül felszámított összegekre teljesített befizetéseket a PJE határozatban írtak szerint el kell számolnia a javára (a PJE határozat IV. részében – különösen annak 6. és 7. pontjaiban – írt elszámolási metódus figyelembevételével). A PJE határozat IV/8. pontja szerint az ezzel ellentétes álláspontot tükröző ítéletek kötelező erejüként nem követhetők, azaz tényadatok nélkül arra hivatkozva, hogy hosszabb időn keresztül nem tett eleget az adós a fizetési kötelezettségének, az adott szerződés fizetési késedelemre alapított felmondásának jogszerűsége nem ítélt meg. A másodfokú bíróság hivatkozott ugyan a PJE határozatra, de

lényegileg az abban elvetett jogi érvelésű indokokra alapította ítéletét, ezért az megalapozatlan.

[28] Abban a kérdésben, hogy fennállt-e a felmondáskor a felperes részéről súlyos szerződésszegés, ami megalapozta az rPtk. 525. § (1) bekezdés e) pontja szerint a szerződések felmondását, azaz a felmondás az adott esetben – figyelemmel a kölcsön összegére is – a szerződésszegéssel arányban állónak minősült-e, csak a fentiek szerinti tényadatok ismeretében ítéltető meg.

[29] Mivel az érdemi döntéshez szükséges adatok nem állnak rendelkezésre, a Kúria a jogerős ítélet joghatályos felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezését a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

[30] A másodfokú bíróságnak az új eljárásban – amennyiben annak eljárási feltételei fennállnak – a fentiek figyelembevételével kell elbírálnia a felperes felmondás jogszerűtlenségének megállapítására irányuló kereseti kérelmét.

[31] A felülvizsgálati eljárásban a felperes és az III. rendű alperes jogi képviselővel felmerült, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3) és (5) bekezdései alkalmazásával a kifejtett ügyvédi tevékenységgel arányos, a III. rendű alperes tekintetében a 4/A. § (1) bekezdése alapján áfával növelt összegben megállapított ügyvédi munkadíjból álló felülvizsgálati eljárási költséget, valamint a felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a Kúria a Pp. 424. § (4) bekezdése szerint csak megállapította, viselésükről a megismételt eljárásban kell döntenie a bíróságnak. Az I. és a II. rendű alperesnek a felülvizsgálati eljárásban nem merült fel költsége.

[32] A végzés elleni felülvizsgálatot a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja zárja ki.

[33] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet – kérelemre – a Pp. 405. § (1) bekezdése és 376. § (1) bekezdés a) pontja alapján tárgyaláson bírálta el.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

[34] 1959. évi IV. törvény 523. § (1) bekezdés e) pontja

[35] 4/2021. Polgári jogegységi határozat

A döntés elvi tartalma

[36] Annak megalapozott megítéléséhez, hogy fennállt-e a felmondáskor a felperes részéről súlyos szerződésszegés, elengedhetetlenül szükséges annak tényszerű megállapítása, hogy egyrészt a szerződéskötés időpontjától kezdődően a felmondásig terjedő időtartam alatt az adóst a tisztességtelenül felszámított összegek nélkül milyen havi összegű törlesztőrészletek terheltek (átszámított havi törlesztőrészletek), másrészt ugyanezen időszakra vetítve az adós mely időpontokban milyen összegű törlesztéseket teljesített.

Budapest, 2022. május 10.

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Tibold Ágnes s.k. előadó bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

S.K.

bíróági ügyintéző